

УДК 377.35

Михайло Ткаченко

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВ ПТНЗ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз цілей і особливостей підготовки учнів ПТНЗ до підприємницької діяльності показує, що це особлива, специфічна сфера освіти, для якої характерний внутрішній конфлікт між безпосередньо освітньою функцією (функція передачі знань) і функцією підготовки до здійснення діяльності (функція формування компетенцій). Підготовка учнів до підприємницької діяльності повинна здійснюватися так, щоб у результаті дозволяла навчити вчитися учнів, реалізуючи технологію освіти впродовж усього життя, орієнтовану на підготовку конкурентоспроможних професіоналів у сфері підприємництва та бізнесу, формування самостійної особистості, яка розвивається має активну життєву позицію, орієнтована на успіх.

Однією з умов підготовки учнів до підприємницької діяльності є застосування передових інноваційних педагогічних технологій у поєднанні з традиційними формами навчання, які забезпечують професійну підготовку з розвитком внутрішнього потенціалу та підприємницької активності особистості учня ПТНЗ. Актуальною проблемою у вдосконаленні підготовки майбутніх підприємців є пошук і впровадження у навчальний процес нових форм і ефективних методів навчання, здатних значно поглибити й оживити сам процес навчання. Процес передачі знань, зорієнтований на формування професійної особистості, означає перехід навчального процесу з пасивної передачі та засвоєння знань в активний процес формування навичок застосування отриманих знань у процесі життєдіяльності. Основою педагогічної технології в даному випадку стає компетентнісний підхід в освіті, реалізація якого здійснюється через використання інноваційних методів навчання при підготовці підприємців, які працюватимуть у різних сферах економіки.

Професійна підготовка до підприємницької діяльності – це не просто передача нових знань. Перш за все, це тренування нових навичок і якостей, таких необхідних для успішного ведення бізнесу в умовах мінливого конкурентного середовища. Навики діяльності можна сформувати лише шляхом здійснення самої діяльності. Безсумнівною перевагою використання активних методів підготовки є об'єднання процесу передачі нових знань із тренуванням управлінських навичок. Інноваційні методи

дозволяють досліджувати форми організації як економічної системи в цілому, так і окремо взятого підприємства зокрема [2].

Необхідно відзначити, що досягнення цілей, які стоять перед бізнес-освітою при підготовці до підприємницької діяльності, реалізуються не лише за допомогою освітніх програм і силами освітніх інститутів, але й на основі практичної діяльності людей, які є діючими підприємцями, тому навчання за допомогою “досвіду” – це виключно важливий метод, який може привести до досить вражаючих результатів.

Ідея регулярної безперервної освіти, яка останнім часом розглядається як “довічне навчання” або навчання впродовж усього життя, є найбільш важливою з точки зору освітнього компонента. Даний підхід має на увазі, що фахівець, отримавши фундаментальну освіту в галузі бізнесу й економіки, повинен із певною періодичністю оновлювати свої знання за власною ініціативою впродовж усього життя, усвідомлюючи, що це необхідна умова підвищення конкурентоспроможності й успішності при здійсненні діяльності загалом і підприємницької діяльності зокрема.

У процесі навчання учні ПТНЗ вивчають досвід сучасних підприємців, що дозволяє розширити і закріпити теоретичні знання, отримати можливість демонстрації рівня своєї підготовки, розробити бізнес-план, взяти участь у конкурсі бізнес-проектів.

При підготовці до підприємницької діяльності як однієї з найбільш практико-орієнтованих галузей освіти, інновації використовуються досить давно. Якщо говорити про конкретні (найбільш помітні) технологічні новинки, слід зазначити метод розбору конкретних ситуацій або метод кейс-стаді; використання ділових ігор або метод бізнес-симуляцій; метод навчання через проекти, метод передачі повноважень або дублер бізнесу.

Одним із методів, який застосовувався нами при підготовці учнів ПТНЗ до підприємницької діяльності, став проект “Дублер бізнесу”. Мета даного проекту полягає у передачі досвіду практичного підприємництва через систему наставництва учням, які планують організувати власну справу. Процес реалізації даного проекту дозволяє вирішити ряд завдань, серед яких: встановлення прямих контактів між майбутніми і чинними підприємцями; передача молоді практичного досвіду з питань ведення бізнесу підприємцями; знайомство з діяльністю підприємців через дублювання їх функцій учням; залучення молоді в підприємництво.

Реалізація проекту “Дублер бізнесу” допомагає учням ПТНЗ зрозуміти, чи правильно вони вибрали сферу своєї майбутньої діяльності та чи дійсно вони хочуть займати керівну посаду. Крім того, вони зможуть отримати багато практичної інформації щодо обраної сфери діяльності з точки зору керівника.

Підприємці готові виступити в якості наставників із кількох причин: по-перше, молодь – кращий генератор ідей, тому в ході цього проекту можуть з'явитися нові ідеї для розвитку бізнесу; по-друге, власники бізнесу сподіваються побачити в молодіжному середовищі майбутніх талановитих управлінців, яким можна буде довірити в майбутньому керівництво підприємством, а по-третє, учасники даного проекту отримали певне суспільне визнання, ставши наставниками. Реалізація програми “Дублер бізнесу” полегшує вирішувати певне коло питань, у тому числі популяризацію підприємницької діяльності серед молоді; формування груп із числа учнів ПТНЗ, які розглядають підприємництво як один зі шляхів побудови кар'єрної траєкторії, для навчання основам бізнесу; підвищення затребуваності випускників ПТНЗ на ринку праці в умовах кризи і високого рівня безробіття [4].

Участь у роботі конкретних підприємств малого бізнесу в якості дублера підприємця дозволило учням ПТНЗ не лише спробувати себе як керівника, але і використовувати знання, отримані на теоретичних заняттях, з урахуванням сфери діяльності та специфіки її здійснення у рамках одного окремо взятого підприємства. Після завершення стажування кожен учасник зміг внести коректування в бізнес-проект, оскільки участь у реальному бізнес-процесі дозволяє по-новому планувати маркетингову політику, побачити місію майбутнього підприємства, інакше описати конкурентне середовище, більш точно сформувані фінансові потоки й оцінити фінансово-економічні результати діяльності майбутнього підприємства, а також соціальну ефективність проекту. Учасники експерименту після його завершення відзначали у звітах про проходження стажування, необхідність збільшення його тривалості, створення бізнес-клубу для молодих підприємців-початківців, проведення регіональних конкурсів молодіжних бізнес-проектів, організації соціально значущих громадських заходів, у яких змогли б брати участь як початківці, так і визнані підприємці [6].

Представлені результати дозволяють зробити висновок, що створені нами програми і використання сучасних освітніх технологій дозволяють учням ПТНЗ освоїти не лише обсяг знань, необхідний для здійснення підприємницької діяльності, а й ключові компетенції у сфері підприємництва, підтримати і допомогти більшості успішних випускників у формуванні кар'єрної траєкторії або, створивши свій бізнес чи беручи участь у ньому, адже створення власної справи – це одна зі сфер діяльності, де людина здатна максимально проявити і розкрити свої можливості, як на благо своїх близьких, так і для розвитку економіки регіону [3].

Сучасні випускники професійно-технічних навчальних закладів отримують дипломи в період, коли на ринку праці більшості регіонів

України складається непроста ситуація. Однак при побудові кар'єрної траєкторії у випускника ПТНЗ завжди є вибір. У якості одного з варіантів працевлаштування молоді люди при певному рівні підготовки готові розглядати себе в якості підприємця, готові створити власну справу. Враховуючи, що підприємницька діяльність має високий ступінь ризику і здійснюється в умовах невизначеності, то необхідно починати її, отримавши певний багаж знань і навичок ведення бізнесу.

Власну справу необхідно розглядати як можливість самореалізації, як спосіб побудови кар'єрної траєкторії, як форму подолання життєвих труднощів молоді. Таким чином, підготовка учнів ПТНЗ до підприємницької діяльності як освітній процес не може розглядатися лише з точки зору використання традиційних педагогічних технологій. Лише створення діяльнісно орієнтованої системи формування підприємницької компетентності дозволяє припустити, що теоретичні знання, підкріплені отриманими початковим досвідом підприємництва, приведуть до очікуваного результату: учні ПТНЗ не лише повірять у власні сили, але і почнуть розглядати організацію власної справи в якості однієї з можливих успішних кар'єрних траєкторій [5].

Посилання:

1. *Купаевцев А. В.* Деятельностная альтернатива в образовании // Педагогика. — 2005. — № 10. — С. 27—33.
2. *Предпринимательство : Учеб. для вузов / [Под. ред. В. Я. Горфинкеля, Г. Б. Поляка, В. А. Швандара].* — М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1999. — 475 с.
3. *Пуцько Б. М.* Основи підприємницької діяльності (практичні аспекти) : Навч. посіб. / *Б. М. Пуцько.* — Л., 1997. — 130 с.
4. *Розвиток підприємництва в Україні / П. Гайдуцький та ін.* — К. : Нора-Друк, 2003. — 248 с.
5. *Сизоненко В. О.* Сучасне підприємництво : Довідник / *В. О. Сизоненко.* — К. : Знання-Прес, 2003. — 379 с.
6. *Сластенин В. А.* Гуманистическая парадигма и личностно-ориентированные технологии профессионально-педагогического образования / *В. А. Сластенин, Е. Н. Шиянов.* — М., 1999. — 172 с.

References (transliterated and translated):

1. *Kupaevcev A. V.* Deial'nostnaja al'ternativa v obrazovanii (Activity alternative in education). // *Pedagogy*, 2005, № 10. P. 27—33.
2. *Predprinimatel'stvo : uchebnyk dlja vuzov* (Entrepreneurship : Textbook for higher schools). / Ed. by *V. Ya. Gorfinkel, G. B. Poliak, V. A. Shvandara.* Moscow, 1999, 475 p.
3. *Punko B. M.* Osnovy pidpriemnitskoy diyalnosti (praktychni aspekty) (Foundation of business activity). Lviv, 1997, 130 p.
4. *Haydutskyi P. et. al.* Rozvytok pidriemnytstva v Ukraine (Development of entrepreneurship in Ukraine). Kyiv, 2003, 248 p.
5. *Syzonenko V. O.* Suchasne pidpriemnytstvo (Modern entrepreneurship). Kyiv, 2003, 379 p.
6. *Slastionin V. A., Shyjanov E. N.* Gumanisticheskaja paradigma i lichnostno-orientirovannye tehnologii professional'no-pedagogicheskogo obrazovanija (Humanistic paradigm and personal oriented technologies of professional and pedagogic education). Moscow, 1999, 172 p.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2014

М. Ткаченко

**Использование инновационных педагогических технологий
при подготовке учащихся ПТУЗ к предпринимательской деятельности**

Рассматриваются вопросы применения инновационных педагогических технологий в процессе подготовки учащихся ПТУЗ к предпринимательской деятельности. Описан проект “Дублер бизнеса”, который применяется автором при формировании предпринимательской компетентности у учащихся профессионально-технических учебных заведений. Профессиональная подготовка к предпринимательской деятельности реализуется как процесс тренировки новых навыков и качеств, которые так необходимы для успешного ведения бизнеса в условиях изменяющейся конкурентной среды. Описывается система включения учащихся в реальный бизнес-процесс. Одним из условий подготовки учеников к предпринимательской деятельности есть применение передовых инновационных педагогических технологий в сочетании с традиционными формами учебы, которые обеспечивают профессиональную подготовку с развитием внутреннего потенциала и предпринимательской активности личности ученика ПТУЗ. Актуальной проблемой в совершенствовании подготовки будущих предпринимателей является поиск и внедрение в учебный процесс новых форм и эффективных методов учебы, способных значительно углубить и оживить сам процесс обучения.

Ключевые слова: образование, выпускник высшего профессионально-технического учебного заведения, предпринимательская деятельность, педагогическая технология, деятельностный подход, компетентность, метод проектов, деловая игра, дублер бизнеса.

М. Tkachenko

Using Innovative Teaching Technology While Preparing Students for Enterprising

This article discusses the features of the application of modern educational technologies in the process of preparing students to become entrepreneurs. The detailed description of the project “Understudy business”, which is used by the author in the formation of entrepreneurial competence is given. Training for entrepreneurship is realized as the process of training new skills and qualities essential to business success in a changing competitive environment. The author describes a system of students’ inclusion of in a real business process. One of conditions of student’s preparation to business activity is the application of advanced innovative pedagogical technologies in combination with traditional forms of education which provide professional preparation with the development of internal potential and enterprise activity of personality of vocational school students. The issue of the day in perfection of future businessmen’s preparation is a search and introduction of new forms and effective methods of education into the educational process.

Key words: education, graduates from higher vocational educational institution, entrepreneurial activity, pedagogical technology, activity approach, project-based method, business game, double business.

Рецензент – кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник, член-кореспондент
НАПН України Я. Г. Камінецький